

Rolnummers 4102, 4103, 4181 en 4189
Arrest nr. 1/2008 van 17 januari 2008

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, van de wet van 20 juli 2005 « tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen », gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper en het Hof van Beroep te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en M. Melchior, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

a. Bij vonnissen van 24 november 2006 in zake respectievelijk de vennootschap naar Nederlands recht « Kuijer & Partners » tegen de bvba « DD Agencies » en anderen, en de nv « KBC Bank » tegen Noël Heemeryck en José Heemeryck, waarvan de expedities ter griffie van het Hof zijn ingekomen op 22 december 2006, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Leper de volgende prejudiciële vragen gesteld :

1. « Schendt de combinatie van de artikelen 4 en 10, 1°, van de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen (*Belgisch Staatsblad* van 28 juli 2005) de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat deze artikelen zonder enige redelijke verantwoording een verschil in behandeling invoeren tussen enerzijds schuldeisers die beschikken over persoonlijke zekerheden in nieuwe faillissementen, die opvallen vanaf de datum van inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005, vermits ingevolge artikel 4 de schuldeisers voor de nieuwe faillissementen, die opvallen vanaf de datum van inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005, enkel opgave dienen te doen van de natuurlijke personen die zich kosteloos persoonlijk zeker hebben gesteld voor de gefailleerde daar waar krachtens artikel 10 van diezelfde wet de schuldeisers - voor de lopende faillissementen die nog niet afgesloten zijn op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 - opgave dienen te doen van alle persoonlijke zekerstellers zonder onderscheid, bij gebrek waaraan die zekerstellers bevrijd zijn ? »;

2. « Schendt artikel 10, 1°, van de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen (*Belgisch Staatsblad* van 28 juli 2005) de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat dit artikel voor de lopende faillissementen die nog niet afgesloten zijn op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 voorziet in de sanctie van bevrijding van de persoonlijke zekersteller bij gebrek aan opgave door de schuldeiser, daar waar de opgaveplicht - gelet op de finaliteit van de wet van 20 juli 2005 - enkel tot doel kan hebben de personen die daadwerkelijk in aanmerking kunnen komen voor de bevrijding, met name de natuurlijke personen die zich kosteloos persoonlijk zeker hebben gesteld van die mogelijkheid op de hoogte te brengen, terwijl door de ongenuanceerde formulering van art. 10, 1°, van de wet van 20 juli 2005 ook persoonlijke zekerstellers die niet voor de bevrijding in aanmerking komen, zoals rechtspersonen die zich persoonlijk zeker gesteld hebben of natuurlijke personen wiens zekerstelling niet kosteloos is, bevrijd worden door het enkele feit dat zij niet werden opgegeven en terwijl de voormelde personen - indien zij wel zouden opgegeven worden - niet eens voor de bevrijding in aanmerking zouden komen omdat zij geen natuurlijke personen zijn of omdat hun engagement niet kosteloos is ? »;

3. « Schenden artikel 10, 1°, van de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen (*Belgisch Staatsblad* van 28 juli 2005) en artikel 63 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 zoals gewijzigd door voormelde wet van 20 juli 2005 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat krachtens deze artikelen de persoonlijke zekerstellers van rechtswege bevrijd worden omwille van het enkele feit dat de schuldeiser binnen de in artikel 10, 1°, van de wet van 20 juli 2005, respectievelijk artikel 63 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 gestelde termijn geen opgave heeft gedaan van naam, voornaam en adres van die persoonlijke zekersteller, zonder dat in hoofde van de zekersteller moet voldaan zijn aan de voorwaarden gesteld in artikel 80, derde lid faillissementswet, met name de afwezigheid van bedrieglijk onvermogen enerzijds en disproportionaliteit tussen verbintenis en inkomsten en vermogen

anderzijds ? Wordt aldus geen discriminatie in het leven geroepen tussen enerzijds de persoonlijke zekersteller, wiens naam en adres niet (tijdig) door de schuldeiser werden opgegeven, die geen verklaring moet neerleggen met het oog op het bekomen van een bevrijding en ook niet aan de voorwaarden van artikel 80, derde lid faillissementswet moet voldoen, en alle andere persoonlijke zekerstellers die om in aanmerking te komen voor een bevrijding een verklaring moeten neerleggen en aan de voorwaarden voldoen ? ».

b. Bij arrest van 22 maart 2007 in zake de nv « Bulckens Drukkerij » tegen Rudy Michiels, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 30 maart 2007, heeft het Hof van Beroep te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 10, 1° van de wet van 20 juli 2005 [tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen] de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat volgens dit artikel de schuldeiser die geniet van een persoonlijke zekerstelling en wiens hoofdschuldenaar failliet was verklaard vóór de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005, bij verzuim de in artikel 10, 1° bepaalde bijkomende verklaring af te leggen of tijdig in te dienen, het voordeel van deze persoonlijke zekerstelling verliest door de automatische bevrijding van deze zekersteller ongeacht het al dan niet kosteloos karakter der zekerstelling, terwijl volgens de tekst van artikel 4 van de wet van 20 juli 2005, de schuldeiser wier hoofdschuldenaar na de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 failliet wordt verklaard, bij eenzelfde verzuim het voordeel van de persoonlijke zekerstelling enkel verliest indien die persoonlijke zekerstelling kosteloos is en daarom automatisch bevrijding van die persoonlijke zekersteller tot gevolg heeft ? ».

c. Bij arrest van 29 maart 2007 in zake de bvba « Grafisch Ontwerp & Vormgeving » tegen Nele Coninx en Dirk Peskens, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 6 april 2007, heeft het Hof van Beroep te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 10, 1°, van de wet van 20 juli 2005 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat volgens dit artikel de schuldeiser die geniet van een persoonlijke zekerstelling en wiens hoofdschuldenaar reeds failliet verklaard was vóór de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 en die de in artikel 10, 1°, bepaalde bijkomende verklaring niet (of niet tijdig) indiende, automatisch vervallen is van het voordeel van deze persoonlijke zekerstelling - omdat de zekersteller in dat geval automatisch bevrijd is - daar waar volgens de tekst van artikel 4 van de wet van 20 juli 2005 de schuldeiser die geniet van een persoonlijke zekerstelling en wiens hoofdschuldenaar na de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 failliet verklaard wordt en die de in artikel 4 van voormelde wet bedoelde verklaring niet (of niet tijdig) indiende, niet automatisch vervallen is van het voordeel van deze persoonlijke zekerstelling maar enkel vervallen zal zijn van de kosteloos verleende persoonlijke zekerstelling omdat in dit laatste geval (faillietverklaring van de hoofdschuldenaar na de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005) enkel de kosteloze persoonlijke zekersteller (automatisch) bevrijd zal zijn ? ».

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 4102, 4103, 4181 en 4189 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

- de vennootschap naar Nederlands recht « Kuijer & Partners », die keuze van woonplaats heeft gedaan te 9300 Aalst, Leopoldlaan 32 A;
- de nv « KBC Bank », met zetel te 1080 Brussel, Havenlaan 2;
- Noël Heemeryck, wonende te 8840 Oostnieuwkerke, Roeselarestraat 174;
- de bvba « Grafisch Ontwerp & Vormgeving », met zetel te 2640 Morsel, Antwerpsestraat 138;
- Nele Coninx, wonende te 2160 Wommelgem, Sint Damiaanstraat 65;
- de Ministerraad.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de nv « KBC Bank »;
- Noël Heemeryck.

Op de openbare terechtzitting van 7 november 2007 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. P. Verhulst *loco* Mr. J. Van der Snickt, advocaten bij de balie te Dendermonde, voor de vennootschap naar Nederlands recht « Kuijer & Partners »;
 - . Mr. A. D'Halluin, advocaat bij de balie te Kortrijk, voor de nv « KBC Bank »;
 - . Mr. S. D'Hoine, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor de bvba « Grafisch Ontwerp & Vormgeving »;
 - . Mr. P.-P. Tack, advocaat bij de balie te Kortrijk, voor Noël Heemeryck;
 - . Mr. F. Morre, advocaat bij de balie te Turnhout, voor Nele Coninx;
 - . Mr. P. De Maeyer, tevens *loco* Mr. E. Jacobowitz, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en R. Henneuse verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

In alle zaken worden de verwijzende rechters geconfronteerd met lopende faillissementen die nog niet zijn afgesloten op het ogenblik dat de in het geding zijnde wet van 20 juli 2005 in werking trad. In de bodemgeschillen kunnen de schuldeisers een persoonlijke zekerheidstelling genieten.

Voor de lopende faillissementen voorziet de voormelde wet in overgangsbepalingen op dat vlak. Zo bepaalt artikel 10, eerste lid, 1°, van die wet dat de schuldeiser die een persoonlijke zekerheidstelling geniet, binnen drie maanden na de inwerkingtreding van de wet bij de griffie van de rechtbank van koophandel een bijkomende verklaring moet indienen met vermelding van de naam, de voornaam en het adres van de persoonlijke zekerheidsteller. Bij ontstentenis daarvan is de zekerheidsteller bevrijd, ongeacht het feit of zijn zekerheidstelling al dan niet kosteloos was.

Voor de nieuwe faillissementen daarentegen bepaalt artikel 4 van de wet van 20 juli 2005 dat de schuldeiser die een persoonlijke zekerheidstelling geniet enkel de naam, de voornaam en het adres moet vermelden van de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld voor de gefailleerde, bij ontstentenis waarvan deze laatste is bevrijd. Het verzuim van de schuldeiser om de voormelde verklaring tijdig in te dienen heeft de automatische bevrijding tot gevolg van de zekerheidsteller, doch enkel wanneer die zich kosteloos zeker heeft gesteld.

De verwijzende rechters vragen het Hof of dat verschil in behandeling bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

In de zaken nrs. 4102 en 4103 benadrukt de verwijzende rechter de draconische sanctie die de wet verbindt aan het niet naleven van de voormelde formaliteit door de schuldeiser, namelijk het verval van diens rechten, zelfs wanneer de zekerheidstelling niet kosteloos was. In de zaken nrs. 4181 en 4189 merkt de verwijzende rechter op dat hij noch in de in het geding zijnde wetbepalingen, noch in de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 juli 2005 enige verklaring of verantwoording voor het voormelde verschil in behandeling van schuldeisers kan onderkennen. Vervolgens stellen de verwijzende rechters de voormelde prejudiciële vragen.

III. In rechte

- A -

Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag in de zaken nrs. 4102 en 4103 en de prejudiciële vraag in de zaken nrs. 4181 en 4189

A.1. In de zaak nr. 4102 wijst de besloten vennootschap naar Nederlands recht « Kuijer & Partners » op de verschillende regeling die in de artikelen 4 en 10 van de wet van 20 juli 2005 is neergelegd. Krachtens artikel 4 dient de schuldeiser voor de nieuwe faillissementen die openvallen vanaf de inwerkingtreding van de voormelde wet, enkel opgave te doen van de natuurlijke personen die zich kosteloos persoonlijk zeker hebben gesteld voor de gefailleerde. Bij ontstentenis daarvan zijn de zekerheidstellers bevrijd. Krachtens artikel 10, eerste lid, 1°, dient de schuldeiser voor de lopende faillissementen die op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 nog niet zijn afgesloten, opgave te doen van alle persoonlijke zekerheidstellers, zonder onderscheid. Bij ontstentenis daarvan zijn de zekerheidstellers bevrijd.

Volgens die partij wordt aldus een niet te verantwoorden verschil in behandeling tussen schuldeisers ingevoerd, naargelang het faillissement al dan niet is afgesloten op het ogenblik van de inwerkingtreding van de voormelde wet.

Weliswaar blijkt uit de rechtspraak van het Hof dat de invoering van een nieuwe rechtsregel op zich het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie niet schendt, doch daarbij is vereist dat het tijdstip van inwerkingtreding niet mag leiden tot een verschil in behandeling dat niet redelijkerwijze kan worden verantwoord. Die partij is van oordeel dat een discriminatie wordt ingevoerd naar gelang van het tijdstip van faillietverklaring, maar ook naar gelang van de hoedanigheid van de zekerheidstellers.

A.2.1. In de zaak nr. 4103 betoogt de nv « KBC Bank » dat het verschil in behandeling dat volgt uit de verschillende redactie van de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, geen verantwoording vindt in de parlementaire voorbereiding, niet objectief kan worden verantwoord en derhalve manifest onredelijk is.

Die partij wijst erop dat die verschillende redactie van wezenlijk belang is voor de schuldeisers. In het geval van een nieuw faillissement kan de schuldeiser die niet tijdig opgave heeft gedaan van de naam, de voornaam en het adres van een zekerheidsteller nog betogen dat daarvan geen opgave moest worden gedaan, omdat het engagement van de zekerheidsteller niet kosteloos was. Dan zal de sanctie waarin artikel 4 voorziet niet van toepassing zijn, zodat de zekerheidsteller niet automatisch wordt bevrijd. Ten gevolge van de redactie van artikel 10, eerste lid, 1°, evenwel moet de sanctie ongenueanceerd worden toegepast en wordt de schuldeiser de mogelijkheid ontnomen om aan te tonen dat de niet aangemelde zekerheidstellers bijvoorbeeld rechtspersonen zijn of natuurlijke personen die zich niet kosteloos zeker hebben gesteld.

A.2.2. In haar memorie van antwoord betoogt de nv « KBC Bank », met verwijzing naar het standpunt van de Ministerraad volgens welke artikel 10, eerste lid, 1°, zo moet worden geïnterpreteerd dat het dezelfde draagwijdte heeft als artikel 4, dat ofwel enkel in die interpretatie er geen schending is van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie - tenminste indien de tekst van artikel 10, eerste lid, 1°, zulk een interpretatie zou toelaten - ofwel die bepaling discriminerend is, indien de tekst ervan zulk een « gecorrigeerde » interpretatie niet zou toelaten.

A.3.1. In de zaak nr. 4103 betoogt N. Heemeryck dat het verschil in behandeling tussen de categorieën van schuldeisers naargelang het lopende of nieuwe faillissementen betreft, op een objectief criterium berust, namelijk het al dan niet afgesloten zijn van het faillissement op de datum van de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005. Met verwijzing naar het arrest nr. 119/2000 is die partij van oordeel dat de wetgever vermag objectief bepaalde categorieën van schuldeisers anders te behandelen in overgangsbepalingen dan in de eigenlijke wet. Bovendien is het in het geding zijnde verschil in behandeling redelijk verantwoord: door niet tijdig de betreffende verklaring af te leggen heeft de schuldeiser zelf iedere mogelijkheid tot bevrijding, minstens tot een debat daaromtrent, aan de persoonlijke zekerheidsteller ontnomen.

A.3.2. In zijn memorie van antwoord betoogt N. Heemeryck dat het voorontwerp van wet in geen overgangsregeling voorzag. Ten gevolge van een opmerking van de Raad van State werd in artikel 10 in zulk een regeling voorzien, waarvan de tekst aansloot bij die van artikel 4. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever beoogde de grondwettigheidskritiek te verhelpen die in de arresten nrs. 114/2004 en 69/2002 door het Hof was geformuleerd.

A.4. In de zaak nr. 4189 betoogt de bvba « Grafisch Ontwerp & Vormgeving » dat hoofdstuk II van de wet van 20 juli 2005 uitsluitend betrekking heeft op de mogelijkheid tot bevrijding van de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk voor de gefailleerde zeker heeft gesteld. Er kan niet worden aangenomen dat in die wet, die over de kosteloze persoonlijke zekerheidsteller handelt, een bepaling zou zijn opgenomen - en dan nog een overgangsbepaling - die op alle persoonlijke zekerheidstellingen betrekking heeft. Uit niets blijkt dat het in het geding zijnde artikel 10, eerste lid, 1°, een ruimere draagwijdte zou hebben.

Er anders over oordelen zou volgens die partij tot een discriminatie leiden tussen schuldeisers naargelang zij bij lopende dan wel nieuwe faillissementen zijn betrokken. Er is geen objectief criterium voorhanden dat het verschil in behandeling zou verantwoorden. Zelfs wanneer zou worden aangenomen dat zulks wel het geval zou zijn, is er volgens die partij geen evenredig verband tussen de aangewende middelen en het beoogde doel. Overigens is het volstrekt onduidelijk waarin dat doel zou kunnen bestaan. Die partij benadrukt dat de « persoonlijke zekersteller » waarvan sprake in de overgangsbepalingen niet anders kan worden gelezen dan als de kosteloze persoonlijke zekerheidsteller. Zij is van oordeel dat de letterlijke lezing van artikel 10, eerste lid, 1°, in strijd is met de geest van de wet en de bedoeling van de wetgever.

A.5. In de zaak nr. 4189 stelt N. Coninx, met verwijzing naar het arrest nr. 195/2006, dat het in het geding zijnde verschil in behandeling op een objectief criterium van onderscheid berust, namelijk het feit of het lopende of nieuwe faillissementen betreft.

Bij het aannemen van de in het geding zijnde overgangsmaatregel heeft de wetgever blijkbaar de bedoeling gehad die maatregel in tijd en omvang te beperken door zowel de schuldeisers als de zekerheidstellers in lopende faillissementen een zeer korte termijn op te leggen om de nodige verklaringen te doen.

Het in het geding zijnde verschil in behandeling is pertinent omdat de overgangsmaatregel, door de verplichting alle persoonlijke zekerheidstellers aan te wijzen, verhindert dat achteraf nog een geschil rijst omdat de schuldeiser van mening is dat het niet om een kosteloze zekerheidstelling gaat en hij niet tot aangifte verplicht was.

A.6. In alle zaken is de Ministerraad van oordeel dat de prejudiciële vragen betrekking hebben op categorieën van personen die voldoende vergelijkbaar zijn. Het verschil in behandeling berust op een objectief criterium, namelijk de datum van inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005.

Het in het geding zijnde verschil in behandeling lijkt op het eerste gezicht geen wettig doel na te streven en in geen evenredige middelen te voorzien om dat doel te bereiken. Zulks is echter enkel het gevolg van een geïsoleerde lezing van de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, van de wet.

Volgens de Ministerraad blijkt uit de parlementaire voorbereiding dat de wetgever in essentie twee doelstellingen nastreeft : enerzijds, de rechtspraak van het Hof inzake de verschoonbaarheid van de borg in acht nemen (arrest nr. 114/2004) en, anderzijds, de natuurlijke persoon beschermen die zich kosteloos zeker heeft gesteld. Het is in het licht van die dubbele doelstelling dat de in het geding zijnde bepalingen dienen te worden getoetst.

Uit de vage bewoordingen van artikel 10, eerste lid, 1°, mag volgens de Ministerraad niet worden afgeleid dat het een specifieke regeling tot stand zou brengen die van toepassing zou zijn op alle persoonlijke zekerheidstellers. Die bepaling moet aldus worden geïnterpreteerd dat enkel de persoonlijke zekerheidsteller, natuurlijke persoon, die zich kosteloos zeker heeft gesteld, voor bevrijding in aanmerking komt. Behoudens een zeer geïsoleerde lezing van artikel 10, eerste lid, 1°, laat niets toe te veronderstellen dat de wetgever aan die bepaling een ruimere draagwijdte heeft willen geven. Het verschil in redactie tussen de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, is louter toevallig en is het gevolg van het indienen van een amendement op dat artikel 4. Uit een correcte interpretatie van artikel 10, eerste lid, 1°, volgt dat zijn toepassingsgebied *ratione personae* hetzelfde is als dat van artikel 4. De eerste twee prejudiciële vragen in de zaken nrs. 4102 en 4103 en de prejudiciële vraag in de zaken nrs. 4181 en 4189 dienen volgens de Ministerraad dan ook ontkennend te worden beantwoord.

Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag in de zaken nrs. 4102 en 4103

A.7. In de zaak nr. 4102 betoogt de besloten vennootschap naar Nederlands recht « Kuijer & Partners » dat de wet van 20 juli 2005 de niet-verschoonbaarheid van de rechtspersonen herstelt en zowel de automatische uitsluiting van verschoonbaarheid als de automatische bevrijding van de kosteloze borg opheft.

Artikel 10, eerste lid, 1°, van de voormelde wet heeft echter tot gevolg dat ook persoonlijke zekerheidstellers die niet voor bevrijding in aanmerking komen, zoals rechtspersonen of natuurlijke personen wier zekerheidstelling niet kosteloos was, toch worden bevrijd door het enkele feit dat de schuldeiser niet tijdig de voorgeschreven verklaring doet. Door het aannemen van de in het geding zijnde wet, die ertoe strekt de discriminatie die in het arrest nr. 114/2004 is vastgesteld te verhelpen, heeft de wetgever evenwel een nieuwe discriminatie in het leven geroepen. Hij heeft ten onrechte kosteloze zekerheidstellers gelijk behandeld met niet-kosteloze zekerheidstellers, zodat de schuldeisers die die zekerheidstellers zouden kunnen aanspreken, worden gediscrimineerd.

A.8. In de zaak nr. 4103 is de nv « KBC Bank » van oordeel dat de wetgever, gelet op de *ratio legis* van de wet van 20 juli 2005, niet de bedoeling kan hebben gehad om bij niet-naleving van de opgaveplicht waarin artikel 10, eerste lid, 1°, voorziet, andere persoonlijke zekerheidstellers dan de natuurlijke personen die zich kosteloos zeker hebben gesteld, te bevrijden. Er anders over oordelen zou tot gevolg hebben dat zekerheidstellers die niet voor bevrijding krachtens artikel 80, derde lid, van de faillissementswet in aanmerking komen, omdat zij niet aan de daarin bepaalde voorwaarden voldoen, toch kunnen worden bevrijd om de enkele reden dat de opgaveplicht niet werd nageleefd.

A.9. In de zaak nr. 4103 wijst N. Heemeryck erop dat het de wil van de wetgever is dat personen die bevrijding kunnen genieten, geïdentificeerd en verwittigd worden, zodat zij gebruik kunnen maken van hun recht om een verzoek tot bevrijding in te dienen. Wanneer de schuldeiser bewust geen opgave doet of door zijn nalatigheid geen opgave werd gedaan, wordt aan de borg de mogelijkheid ontnomen om gebruik te maken van zijn recht om een verzoek tot bevrijding in te dienen.

A.10. In de zaken nrs. 4102 en 4103 stelt de Ministerraad dat de eerste en de tweede prejudiciële vraag hetzelfde probleem betreffen, maar vanuit een verschillend uitgangspunt zijn geformuleerd : dat van de schuldeisers (eerste vraag) en dat van de persoonlijke zekerheidstellers (tweede vraag). Daarom beantwoordt hij beide vragen samen, zoals in A.6 weergegeven.

Ten aanzien van de derde prejudiciële vraag in de zaken nrs. 4102 en 4103

A.11. In de zaak nr. 4102 stelt de besloten vennootschap naar Nederlands recht « Kuijer & Partners » vast dat de persoonlijke zekerheidsteller wordt bevrijd wegens het enkele feit dat de schuldeiser binnen de voorgeschreven termijn geen opgave heeft gedaan van de naam, de voornaam en het adres van de persoonlijke zekerheidsteller. Daartoe is zelfs niet vereist dat door de zekerheidsteller is voldaan aan de voorwaarden die in artikel 80, derde lid, van de faillissementswet zijn bepaald, namelijk de afwezigheid van bedrieglijk onvermogen en onevenredigheid tussen de verbintenis, enerzijds, en het inkomen en het vermogen, anderzijds. Aldus wordt een niet te verantwoorden verschil in behandeling tussen verschillende categorieën van persoonlijke zekerheidstellers ingevoerd; dat onderscheid kan overigens evenmin ten aanzien van de schuldeisers worden gerechtvaardigd.

A.12. In de zaak nr. 4103 betoogt de nv « KBC Bank » dat de (kosteloze) zekerheidsteller die tijdig door de schuldeiser werd opgegeven, om een bevrijding te kunnen verkrijgen, nog een met stukken gestaafd verzoek moet richten tot de rechtbank en moet kunnen aantonen dat hij aan de voorwaarden voldoet om te kunnen worden bevrijd. Daarentegen wordt de zekerheidsteller die niet tijdig werd opgegeven zonder meer bevrijd, zonder dat hij enige inspanning moet leveren of aan enige voorwaarde moet voldoen. Om dergelijke ongelijke behandeling kan volgens die partij niet redelijk worden verantwoord.

A.13. In de zaak nr. 4103 doet N. Heemeryck ten aanzien van de derde prejudiciële vraag hetzelfde gelden als ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag (A.9).

A.14. In de zaken nrs. 4102 en 4103 is de Ministerraad van oordeel dat de vraag betrekking heeft op een verschil in behandeling van twee categorieën van personen die vergelijkbaar zijn : enerzijds, de persoonlijke zekerheidstellers van wie de naam, de voornaam en het adres door de schuldeiser niet binnen de voorgeschreven termijn werden opgegeven en, anderzijds, de andere persoonlijke zekerheidstellers. Het onderscheid tussen beide categorieën vloeit niet voort uit de aard van hun recht als dusdanig, maar uit het al dan niet vervuld zijn van een vormvereiste, opgelegd aan de schuldeiser.

De wetgever streeft aldus een wettig doel na, dat erin bestaat de schuldeiser toe te laten al dan niet een beroep te doen op een persoonlijke zekerheid die hem tot voordeel strekt. Bovendien heeft de persoonlijke zekerheidsteller geen absoluut recht om te worden bevrijd van zijn verbintenissen. De derde prejudiciële vraag dient volgens de Ministerraad ontkennend te worden beantwoord.

- B -

B.1. De prejudiciële vragen hebben betrekking op de gevolgen die artikel 10, eerste lid, 1°, van de wet van 20 juli 2005, in samenhang gelezen met artikel 4 van dezelfde wet, verbindt aan het niet naleven van een vormvereiste : de schuldeiser die een persoonlijke zekerheidstelling geniet, dient binnen de voorgeschreven termijn opgave te doen van de naam, de voornaam en het adres van de persoonlijke zekerheidsteller. Bij ontstentenis daarvan is die laatste bevrijd.

Voor de lopende faillissementen die nog niet zijn afgesloten op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 zou, bij niet-naleving van de voormelde vormvereiste, de persoonlijke zekerheidsteller zijn bevrijd, ongeacht het feit of zijn zekerheidstelling al dan niet kosteloos is (artikel 10, eerste lid, 1°). Voor nieuwe faillissementen daarentegen zou enkel de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld, zijn bevrijd (artikel 4).

De verwijzende rechters ondervragen het Hof over de bestaanbaarheid van dat verschil in behandeling met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

B.2. Aangezien alle prejudiciële vragen betrekking hebben op hetzelfde verschil in behandeling - weliswaar bekeken vanuit een verschillende invalshoek (schuldeisers of persoonlijke zekerheidstellers) - worden die vragen gezamenlijk onderzocht.

B.3. In B.11 van het arrest nr. 69/2002 van 28 maart 2002 heeft het Hof geoordeeld dat « ook al impliceert de regeling van de borg dat hij in principe tot zijn borgtocht gehouden blijft wanneer de gefailleerde verschoonbaar wordt verklaard, [...] het eveneens onverantwoord [is] dat een rechter op geen enkele wijze wordt toegestaan te beoordelen of er geen aanleiding is om hem te bevrijden, in het bijzonder wanneer zijn verbintenis van belangeloze aard is ».

Na dat arrest heeft de wetgever het beginsel vastgesteld van de automatische bevrijding van de kosteloze borg van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde (artikel 82, eerste lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997, zoals vervangen bij artikel 29 van de wet van 4 september 2002).

De wetgever heeft tevens bepaald dat een gefailleerde rechtspersoon niet verschoonbaar kan worden verklaard (artikel 81, 1°, van de faillissementswet van 8 augustus 1997, zoals vervangen bij artikel 28 van de wet van 4 september 2002).

B.4. In B.10 van het arrest nr. 114/2004 van 30 juni 2004 heeft het Hof geoordeeld dat « door het voordeel van de verschoonbaarheid, dat slechts onder bepaalde voorwaarden aan een gefailleerde wordt toegekend, automatisch uit te breiden tot de persoon die zich kosteloos

borg heeft gesteld, [...] de wetgever verder [is] gegaan dan hetgeen krachtens het gelijkheidsbeginsel vereist was ».

Het Hof was eveneens van oordeel, in B.13, dat artikel 81, 1°, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 op zich niet discriminerend was, maar dat het niettemin strijdig was met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet « doordat het zonder redelijke verantwoording ertoe leidt dat de kosteloze borg van een gefailleerde rechtspersoon nooit van zijn verbintenis kan worden ontslagen, terwijl een kosteloze borg van een gefailleerde natuurlijke persoon automatisch van zijn verplichtingen wordt ontslagen indien deze laatste verschoonbaar wordt verklaard ».

Het Hof besloot derhalve in B.14 van hetzelfde arrest dat, hoewel de artikelen 81, 1°, en 82, eerste lid, afzonderlijk gelezen, in redelijkheid zijn verantwoord, de combinatie ervan leidt tot de discriminatie die in B.13 van voormeld arrest is omschreven. Het heeft de bepalingen vernietigd « opdat de wetgever het geheel van de vraagstukken met betrekking tot de verschoonbaarheid en de kosteloze borgstelling opnieuw kan onderzoeken ».

De gevolgen van de vernietigde bepalingen werden gehandhaafd « totdat nieuwe bepalingen in werking treden, en uiterlijk tot 31 juli 2005 ».

B.5. De na het arrest nr. 114/2004 tot stand gekomen wet « tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen » voorziet in een procedure waarbij de rechtbank zich kan uitspreken over de bevrijding van de persoon die zich kosteloos persoonlijk borg heeft gesteld voor een gefailleerde.

Artikel 80, derde lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 bepaalt, sinds de wijziging ervan bij artikel 7 van de wet van 20 juli 2005 :

« De gefailleerde, de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden en de schuldeisers bedoeld in artikel 63, tweede lid, worden in de raadkamer gehoord over de bevrijding. Tenzij hij zijn onvermogen frauduleus organiseerde, bevrijdt de rechtbank geheel of gedeeltelijk elke natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, wanneer zij vaststelt dat diens verbintenis niet in verhouding met zijn inkomsten en met zijn patrimonium is ».

Krachtens artikel 81 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, hersteld bij artikel 8 van de wet van 20 juli 2005, kunnen rechtspersonen niet verschoonbaar worden verklaard, maar de personen die zich kosteloos borg hebben gesteld voor een gefailleerde rechtspersoon, kunnen een beroep doen op de voormelde procedure en kunnen derhalve door de rechtbank worden bevrijd indien zij voldoen aan de voorwaarden bepaald in artikel 80, derde lid.

B.6. In de arresten nrs. 179/2006, 195/2006 en 63/2007 heeft het Hof geoordeeld dat « artikel 10 van de wet van 20 juli 2005 [...] overgangsbepalingen [bevat] voor de faillissementen die nog niet zijn afgesloten op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet. Uit die bepalingen vloeit voort dat de mogelijkheid om de bevrijding van hun verbintenis te verkrijgen onder de in de wet vastgestelde voorwaarden en op voorwaarde dat bepaalde formaliteiten worden vervuld, wordt geboden aan de personen die zich borg hebben gesteld voor een rechtspersoon of een natuurlijke persoon van wie de faillissementsprocedure lopende is op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet » (respectievelijk B.3, B.5 en B.3).

B.7. Het thans in het geding zijnde verschil in behandeling zou volgen uit de lezing in samenhang van de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, van de wet van 20 juli 2005.

Die bepalingen luiden :

« Art. 4. In artikel 63 van [de faillissementswet van 8 augustus 1997], gewijzigd bij de wet van 4 september 2002, wordt tussen het eerste en het tweede lid, het volgende lid ingevoegd :

‘ Elke schuldeiser die geniet van een persoonlijke zekerstelling vermeldt dit in zijn aangifte van schuldvordering of uiterlijk binnen zes maanden vanaf de datum van het vonnis van faillietverklaring, tenzij het faillissement eerder werd afgesloten, en vermeldt naam, voornaam en adres van de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld voor de gefailleerde, bij gebrek waaraan deze bevrijd is. ’ ».

« Art. 10. Voor de lopende faillissementen die nog niet afgesloten zijn op het moment dat deze wet in werking treedt, gelden de volgende overgangsbepalingen :

1° de schuldeiser die geniet van een persoonlijke zekerstelling dient binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet bij de griffie van de rechtbank van koophandel een bijkomende verklaring in met vermelding van de naam, voornaam en het adres van de persoonlijke zekersteller. Bij gebrek hieraan is die zekersteller bevrijd; ».

Uit de vergelijking van de redactie van beide bepalingen blijkt dat artikel 4 enkel « de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld » beoogt, terwijl in artikel 10, eerste lid, 1°, sprake is van - meer algemeen - « de persoonlijke zekersteller ».

B.8. In de interpretatie van de verwijzende rechters zou uit dat verschil in formulering een discriminerend verschil in behandeling kunnen worden afgeleid, doordat voor lopende faillissementen, in voorkomend geval, zowel de kosteloze als de niet-kosteloze persoonlijke zekerheidsteller zou zijn bevrijd en de schuldeiser bijgevolg het genot van die zekerheidstelling zou verliezen (artikel 10, eerste lid, 1°), terwijl voor nieuwe faillissementen, in voorkomend geval, enkel de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld zou zijn bevrijd en de schuldeiser bijgevolg enkel het genot van die kosteloze zekerheidstelling zou verliezen (artikel 4).

In die interpretatie, die voortvloeit uit een geïsoleerde lezing van de in het geding zijnde bepalingen, schendt artikel 10, eerste lid, 1°, het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie. Er is immers geen enkele redelijke verantwoording voorhanden waarom, bij niet-naleving van het betreffende vormvereiste, voor lopende faillissementen zowel de niet-kosteloze als de kosteloze persoonlijke zekerheidstellers zouden zijn bevrijd en de schuldeisers het genot van de niet-kosteloze persoonlijke zekerheidstelling zouden verliezen, terwijl voor nieuwe faillissementen enkel de natuurlijke personen die zich kosteloos zeker hebben gesteld, zouden zijn bevrijd en de schuldeisers enkel het genot van die zekerheidstellers zouden verliezen.

In die interpretatie dienen de prejudiciële vragen bevestigend te worden beantwoord in zoverre zij op artikel 10, eerste lid, 1°, van de wet van 20 juli 2005 betrekking hebben.

B.9. Het in het geding zijnde artikel 10, eerste lid, 1°, kan evenwel ook op een andere wijze worden geïnterpreteerd.

In die interpretatie hebben de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, dezelfde draagwijdte, in die zin dat met « de persoonlijke zekersteller » waarvan sprake in artikel 10, eerste lid, 1°, in werkelijkheid enkel « de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld » wordt bedoeld.

Die zienswijze wordt niet tegengesproken door de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 juli 2005. Uit die voorbereiding kan geenszins worden afgeleid dat de wetgever de bedoeling zou hebben gehad het in het geding zijnde verschil in behandeling in te voeren. Integendeel, de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 juli 2005 toont aan dat de wetgever de bedoeling had « te verhelpen aan de ongrondwettigheid inzake het bevrijden van de borg van de gefailleerde, zoals aan het licht gebracht door het Arbitragehof in [zijn] arrest nr. 114/2004 van 30 juni 2004 » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-1811/001, p. 4).

Het verschil in redactie tussen de artikelen 4 en 10, eerste lid, 1°, blijkt het gevolg te zijn van een onnauwkeurigheid tijdens de parlementaire behandeling ervan, inzonderheid door het aannemen van amendementen op beide bepalingen, zonder dat hun onderscheiden formuleringen op elkaar werden afgestemd (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-1811/007, pp. 6-7 en 9-10; *ibid.*, DOC 51-1811/008, pp. 3 en 6-7).

Overigens worden ook in andere overgangsbepalingen, opgenomen in artikel 10 van de wet van 20 juli 2005, de bewoordingen « de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde » gehanteerd, namelijk in het eerste lid, 3°, en in het tweede lid ervan.

In die interpretatie bestaat het in het geding zijnde verschil in behandeling niet, zodat de prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 10, eerste lid, 1°, van de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, en houdende diverse fiscale bepalingen, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in de interpretatie volgens welke met « de persoonlijke zekersteller » zowel de niet-kosteloze als de kosteloze persoonlijke zekerheidstelling worden bedoeld.

- Diezelfde bepaling schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in de interpretatie dat met « de persoonlijke zekersteller » enkel de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld, wordt bedoeld.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 17 januari 2008.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt